

Andrzej Sapkowski

LUX PERPETUA

WSOY

2

SUOMENTANUT TAPANI KÄRKKÄINEN

THE WITCHER – NOITURI -KIRJOJEN TEKIJÄLTÄ

Andrzej Sapkowski
LUX PERPETUA

OSA 2

SUOMENTANUT TAPANI KÄRKKÄINEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Puolankielinen alkuteos

Lux perpetua (s. 284–561)

© 2006, by Andrzej Sapkowski

Published by arrangement with Patricia Pasqualini Literary Agency.

Suomenkielinen laitos © Tapani Kärkkäinen ja WSOY 2023

Werner Söderström Osakeyhtiö

Raamattu-sitaatit Suomen evankelis-luterilaisen kirkolliskokouksen

vuosina 1933 ja 1938 käyttöön ottamista suomennoksista.

Lainaukset Dante Alighierin *Jumalaisesta näytelmästä* suomentanut Eino Leino.

ISBN 978-951-0-48290-2

Painettu EU:ssa

Yhdestoista luku

jossa palaamme Määriin, Odraun kaupunkiin ja sen linnaan, jossa puolalaisten valtuuskunta yrittää raivata pois esteet veljellisten suhteiden tiivistämiseltä böömiläisten kanssa ja Reynevan saa tietää yhtä jos toista politiikasta.

OLI VIIDES huhtikuuta, kun he saapuivat Odrauhun.

Välikohtaus karkuun päässeän Schillingin kanssa oli saanut heidät huolestumaan Hornin kohtalosta, ja he olivat matkalla päättäneet mennä käymään Eulenburgissa. Mutta se ei ollut tarpeen. Ensimmäinen ihminen, jonka he linnanpihalla tapasivat, oli Urban Horn omassa persoonassaan.

Kun Horn näki heidät, hänen kasvonsa synkistyivät ja silmät alkoivat leimuta. Hän ei kuitenkaan tehnyt elettäkään, vaan seiso paikallaan kaikessa rauhassa ja liikkumatta. Kenties siksi, että hänen liikkumistaan rajoitti kaulassa oleva paksu side ja kantositeessä oleva vasen käsi. Ja se, että hän oli yksin kolmea vastaan.

»Tervehdys», Reynevan aloitti arkisesti. »Mitäs kuuluu?»

»Sitä miltä näytän.»

»Voi, voi.»

»Oli miten oli, olit meidän jäljiltämme paljon paremmassa kunnossa», Scharley totesi ja iski vaivihkaa silmää Reynevanille ja Simsonille. »Kuka sinua on tuolla lailla käsitellyt?»

Horn kirosi, sylkäisi ja mulkaisi heitä kulmiensa alta.

»Schilling», hän sanoi ja kiristeli hampaitaan. »Se roisto pääsi yllättämään minut. Ja pakeni Eulenburgista.»

»Pakeni, aijai», Scharley sanoi ja vänteli liioitellusti käsiään. »Kuulitko, Reinmar? Simson? Schilling on päässyt pakoon! Paha juttu, tosi paha. Mutta toisaalta hyvä.»

»Mitä?» Horn murahti. »Mikä siinä on hyvää?»

»Se, että hän ei päässyt kauas», Reynevan tokaisi. »Me törmäsimme häneen. Ja Scharley, tämä mies tässä, joka nyt niin auvoisesti hymyilee, veteli hänet sapelillaan viipa-leiksi kuin hauen. Maailmasta tuli heti kauniimpi paikka, kun yksi roisto vähemmän kulkee sen päällä. No, Horn, ei kanneta kaunaa, annetaan vanhojen olla. Entäs jos ottaisit lauhkeamman ilmeen ja paiskaisit kättä kanssamme? Mitä sanot?»

Urban Horn pyöritteli päätään.

»Taidatte olla liitossa itse pirun kanssa, koko kolmikko. Teillä on piru nahkanne alla, joka iikalla. Helkkari vie, parempi on olla teidän puolellanne kuin teitä vastaan. Ei kanneta kaunaa. Ja suuri kiitos siitä Schillingin ryökäleestä. Annapa kättä, Scharley. Reinmar. Simson, auu! Älä hemmetti soikoon rutista, tikit aukeaa!»

*

Prokop Siloposki otti Reynevanin vastaan seisaaltaan. Hän seisoi eikä pyytänyt istumaan.

»Näyttää siltä kuin odottaisit jotakin», hän aloitti karskisti. »Mitä? Kiitollisuuden osoituksia verrattomasta panoksestasi Sleesian-reissuun? Ilmaisen ne sinulle tässä ja nyt ja vakuutan, että ansioitasi ei unohdeta. Riittääkö? Vai odotatko kenties katumusta siitä, että koettelin uskollisuuttasi ja panin lojaalisuutesi testiin? Sellaista et tule saamaan. Olen kuullut, että ehditte jo kostaa kaiken Bedřichille, ja ihan ihmettelen, että hän suostui nielemään sen kaiken. Onko vielä jotakin,

minkä olen unohtanut mainita? Sano pian, minulla ei ole aikaa, puolalaisvaltuuskunta odottaa.»

»Ystäväni haluaisivat lähteä Odrausta, heillä on ikävä läheisiään. Ovatko he vapaita lähtemään?»

»Scharley ja se idiootti? He voivat tehdä ihan mitä lystäävät. Ovat aina voineet.»

»Entä minä?»

Prokop katsoi muualle. Hän tuijotteli pitkään ikkunan takana lipuvia pilviä.

»Samoin sinä.»

»Kiitos, hetmanni. Tässä on *decoctum*.¹ Tein sitä koko pullollisen, varmuuden varalle... Sitä varten, että kivut alkaisivat uudelleen...»

»Kiitos, Reynevan. Lähde sinä etsimään sitä neitoasi. Mutta ennen kuin jätämme hyvästit, on vielä yksi asia. Yksi kysymys. Pyydän sinua vastaamaan siihen rehellisesti.»

»Kysy.»

Prokop Siloposki käänsi katseensa hitaasti Reynevaniin. Hänen silmänsä pistivät kuin tikarit.

»Sinäkö ilmiannoit Domarascin Oppelnissa? Sinunko takiasi hän jäi kiinni? Petitkö sinä hänet?»

»En ole pettänyt ketään. Ja varsinkaan ketään Domarascia. Minulla ei ole aavistustakaan, kuka hän on. En tunne ketään sen nimistä.»

»Tuota minä odotinkin», Prokop sanoi, mutta hänen silmiensä ilme ei muuttunut. »Juuri tuota. Mutta jos asia sattumalta olisikin toisin, niin silloin... Silloin älä tule takaisin, Reynevan. Älä palaa, vaan lähde pakoon, jätä kaikki ja pakene. Sillä Domarascia minä en anna sinulle anteeksi. Jos käy ilmi, että hän jäi kiinni sinun takiasi, niin minä tapan sinut. Omakätisesti. Älä sano mitään. Mene. Herran haltuun.»

1 Latinan- ja muunkielisten sitaattien käännökset löytyvät kirjan lopusta.

*

Miehet hyvästelivät toisensa Yläportin ulkopuolella. Oderin suunnasta puhalsi navakka tuuli, joka tunkeutui luuytimeen asti. Reynevan peitti korvansa takin turkiskauluksella.

»Lähde mukaan», Scharley sanoi ja veti mustan hevosensa ohjia. »Lähde mukaan, tältä seisomalta. En ymmärrä, mikä sinua täällä vielä pidättelee. Hemmetti soikoon, poika, saan vielä tunnontuskia. Huonon omantunnon. Minun ei pitäisi jättää sinua yksin.»

»Olen tuossa tuokiassa Reitendorfissa», Reynevan valehteli. »Päivänä minä hyvänsä. Mutta sano sinä terveisiä Blaženarouvalle. Ja Simson, minulta terveisiä Marketalle. Rutista häntä puolestani.»

»Ymmärrän», lihaskimppu sanoi surullisesti hymyillen. »Ymmärrän. Me odotamme sinua. Sillä välin koeta pärjätä ja...»

»Ja mitä?»

»Älä anna kenenkään sotkea itseäsi mihinkään. Älä anna käyttää itseäsi hyväksi.»

*

»Minua eivät pyytäneet neuvotteluihin», Sigismund Korybutinpoika sanoi. Hänen äänensä oli rauhallinen, mutta näki, että sisältä hän kiehui kiukusta.

»Eivät pyytäneet», hän toisti. »Ja puolalaisten valtuuskunnasta kukaan ei ole edes käynyt osoittamassa kunnioitusta. Ihan kuin en edes olisi täällä! Ihan kuin eivät tietäisi minusta! Helvetti soikoon, minä olen heidän kuninkaansa veljenpoika! Olen prinssi!»

»Arvon prinssi...» Reynevan rykäisi ja alkoi sitten ladella sanoja, jotka Bedřich Stražnicelainen oli käskenyt hänen sanoa.

»Koeta ymmärtää, miten herkkä tilanne tämä on. Kunin-gas Jagello on julistanut koko kristitylle maailmalle, että olet Böömissä hänen tietämättään, ilman hänen osallisuuttaan, vastoin hänen tahtoaan. Puolassa sinut on kirottu ja julistettu maanpakolaiseksi. Ja sinäkö ihmettelet, että Puolan virallinen valtuuskunta ei haluakaan olla väleissä kanssasi? Tapaaminenhan olisi vettä Luxemburgilaisen myllyyn, uusi tekosyy Saksalaiselle ritarikunnalle jatkaa mustamaalaustaan. Taas kiljuttaisiin, että Jagello tukee hussilaisia, avoimesti ja ase-in. Tiedä kuitenkin, oi prinssi, että olet suolaa Luxemburgilaisen haavoissa, sinä ja ritarisi. Hän tietää, miten mahtava olet. Ja aivan yksinkertaisesti pelkää sinua.»

Sigismund Korybutinpojan kasvot kirkastuivat, ja hetken aikaa hän näytti suorastaan halkeavan ylpeydestä. Reynevan jatkoi ulkoa opettelemaansa litaniaa.

»Vaikka sinua ei kutsuttu neuvonpitoon, sinusta kuitenkin puhuttiin sen aikana. Olen juuri palannut Sleesiasta suorittamasta annettua tehtävää ja tiedän, että kaikki suunnitelmat nojautuvat sinun varaasi ja sinun voimasi varaan. Ja nuo suunnitelmat ovat suuria. Niissä ei unohdeta ansioitasi, vaan saat niistä palkkion.»

»Sehän sopii», prinssi puuskahti. »Miksi luulet minun lähteneen Böömiin ja vielä vastoin Jagellon tahtoa? Puolassa oli puolue, joka halusi käyttää hyväkseen Luxemburgilaisen kanssa käytäviä kiistoja hankkiakseen tilaisuuden työntää saksalaiset pois slaavien mailta. Tuo puolue on edelleen olemassa ja lisäksi vahvistumassa. Keitä luulet niiden äsken tänne Odrahun tulleiden olevan? Suunnitelmat Ylä-Sleesian liittämisestä Puolaan ovat minulle tuttuja jo pitkältä ajalta. Ja minä tuen niitä. Luonnollisesti jos siis itse hyödyn niistä jotenkin, jos saan sen, mitä haluan. Jos minulle irrotetaan Ylä-Sleesiasta oma valtakunta. Reynevan: Saanko minä sen, mitä haluan? Mitä neuvonpidossa oikein puhuttiin? Mitä siellä päätettiin?»

»Luulet minusta liikoja, oi prinssi. Sellaisia tietoja minulla ei ole.»

»Niinköhän? Reynevan, minä osaan tehdä vastapalveluksia. Älä halveksi kiitollisuuttani, kun neitosi on yhä vankina. Ota selville, mitä Prokop sanoi puolalaisille, niin minä autan sinua tytön vapauttamisessa. Minulla on käskyläisinä miehiä, jotka pystyvät kähveltämään itsensä perkeleen helvetistä. Annan heidät käyttöösi. Jos teet minulle tuon palveluksen. Ota selvää, mistä Prokop ja puolalaiset puhuivat ja mitä he päättivät. Minun on pakko saada tietää.»

»Minä yritän.»

Korybutinpoika vaikeni ja pureskeli huultaan.

»Minun on pakko saada tietää», hän toisti viimein. »Voi näet olla, että olen täällä aivan turhaan... Että minä vain tuhlaan täällä elämäni.»

*

Reynevan ähisi ja sähisi tunnustellessaan reittään. Urban Horn naurahti.

»Saimme kumpikin veitsetä», hän sanoi. »Ja tällä kertaa ei pelkästä partaveitsetä. Miten sinä silloin sanoitkaan? Edellyttää tunkeutumista syvemmälle kudokseen? Se heitti totta totisesti tunkeutui syvälle kudokseemme, mokoma huoranpenikka, viilsi meitä raudalla, sinua veitsellä ja minua ovesta revityllä pellinpalasella. Mutta olemme kumpikin yhä elossa. Ymmärrätkö? Voimme olla varmoja, että meitä ei ole myrkytetty Perferrolla, että meillä ei ole veressä sitä helvetin myrkkyä. Eikö olekin lohduttava tieto?»

»Onhan se. Horn?»

»Niin?»

»Se puolalaisten valtuuskunta... Tiedätkö, keitä siinä on?»

»Valtuuskuntaa johtaa Krakovan hovin alikamariherra ja Pieskowa Skalan linnanherra Piotr Szafraniec, vaakunaltaan

Sarykoń. Piotr-herra ja veljensä Jan, entinen Kujavian piispa, ovat Luxemburgilaisen vannoutuneita vihollisia ja vastustavat kaikkia sopimuksia hänen kanssaan. Siksi he ovat kallellaan hussilaisiin päin. Piotr Szafraniecin kanssa paikalle on tullut Władysław Oporowski, Łęczycan tuomiorovasti ja kruunun alikansleri, Jagellon luottomiehiä. Nuoremmat miehet ovatkin sinulle jo tuttuja. Będzinin linnakreivi Mikołaj Kornicz Sistrzeniec on hänkin Szafraniecien väkeä. Krakovan läänin voivodin poika Spytko, Melsztynin kuulujen Leliwelojen sukua. Hänestä olen toistaiseksi kuullut vasta vähän. Mutta olen varma, että vielä kuulen.»

»Mitä luulet, mistä linnassa oikein puhuttiin? Millä asialla puolalaiset ovat tulleet tapaamaan Prokopia?»

»Etkö ole päätellyt?» Horn kysyi ja katsoi Reynevaniin tutkivasti. »Etkö ole vielä osannut päätellä?»

*

Prokop isäntänä toivotti vieraat tervetulleiksi. Alikamariherra Piotr Szafraniec piti tervehdyspuheen – lyhyen, sillä hän kärsi hengenahdistuksesta ja oli jo yli viidenkymmenen. Prokop kuunteli, mutta selvästikin vain toisella korvalla.

»Tehtäköön ihan ensimmäiseksi selväksi se, ketä oikein edustatte», hän sanoi kärsimättömästi. »Kuningas Jagelloa?»

»Me edustamme...» Szafraniec sanoi ja rykäisi. »Edustamme Puolaa.»

»Ahaa», Prokop katsoi häntä terävästi. »Eli edustatte itseänne.»

Szafraniec huokaisi hiljaa ja olisi sitten kaiketi sanonut jotakin, mutta Władysław Oporowski, kruunun alikansleri ja Krakovan akatemian rehtori, ehti ensin.

»Me edustamme puoluetta, jolle Puolan tulevaisuus on sydämenasia», hän sanoi painokkaasti. »Ja koska Puolan tulevaisuus liittyy käsityksemme mukaan tiiviisti Böömin

tulevaisuuteen, haluaisimme tiivistää suhteitamme. Haluaisimme nähdä Böömin kuningaskunnan elävän rauhassa ja sovinnossa, ei kaaoksessa ja sodan melkskeessä. Haluaisimme, että vallitsisi sovinto ja *pax sancta*. Siksi tarjoudumme välittäjiksi Böömin ja apostolisen istuimen suhteissa. Sillä...»

»Sillä Jagello horjuu haudan partaalla», Prokop keskeytti rauhallisesti. »Hän on höperö ja vanhuudenheikko. Hän haluaa jättää dynastian perinnökseen, taata pojilleen perintövaltaistuimen Wawelin kuninkaanlinnassa Krakovassa. Mutta aatelisto panee vastaan, sitä eivät Jagellon aikeet miellytä. Kaiken lisäksi Puolan ja Liettuan unioni on vaakalaudalla ja Vytautas halajaa kuninkaankruunua, jota Luxemburgilainen lupailee. Ja samainen Luxemburgilainen hieroo tyytyväisenä käsiään, kun on saanut kasaan niin hienon juonen. Švitrigaila voi innostua esimerkistä ja saada päähänsä jotakin uhkarohkeaa ja typerää. Samaan aikaan paavi yrittää saada aikaan hussilaisvastaisen ristiretken. Ja Saksalainen ritarikunta vain kärkeäy tilaisuutta. Onko vielä jotakin, minkä unohdin mainita, arvon herra kruunun alikansleri?»

»Tuskinpa», sanoi Szafraniec, joka tällä kertaa ehätti napata suunvuoron ennen alikansleria. »Mainitsitte jo kaiken, herra hetmanni. Esiin nousi varsinkin Lutsk ja tuo onneton ajatus Vytautasin kuninkaankruunusta.»

»Juuri tuo kyseinen ajatus voi osoittautua teille böömiläisille sangen hyödylliseksi», Mikołaj Kornicz Siestrzeniec sanoi väliin. »Kuningas Jagello ei pelkäästään sulje korviaan paavilta ja kieltäydy osallistumasta Böömin-vastaiseen ristiretkeen, vaan lisäksi harkitsee liittoa kanssanne. Hän on raivoissaan Lutskin kokouksesta ja palaa halusta heittää kapuloita Luxemburgilaisen rattaisiin ja maksaa potut potuina. Tiedän, että hän haluaisi hyökätä Saksalaisen ritarikunnan kimppuun yhdessä teidän hussilaisten kanssa. Haa, se vasta olisikin! Lech ja Čech, kaksi slaaviveljeä, kävisivät rinta rinnan taistoon teutonien vihollisheimoa vastaan. Herra

hetmanni, ei teitä huvittaisi lähteä vaunuinenne Pommeriin? Itämeren rannoille? Danzigiin?»

»Vaikka tältä istumalta», Dobko Puchała nauroi, ja Jan Pardus hieroi käsiään ja hymyili leveästi. Prokop vaiensi kummankin katseellaan.

»Itämeri on kaukana», hän sanoi kuivasti. »Vaunuilla sinne ajaa kauan. Ja reitti kulkee vihamielisen, pappien hallitseman maan halki. Kuka meidät Puolassa ruokkisi, kuka antaisi leivänkannikkaakaan, vettä hevosille, rehua? Jos saisi siitä hyvästä osakseen kirkonkirouksen, *infamian* tai rovion? Olen kiitollinen teille, arvon linnakreivi, siitä että valotatte minulle Puolan kuninkaan aivoituksia. Silti mietin, riittävätkö Jagellon voimat siihen, että hän saa aivoituksensa toteutettua vastoin pappien tahtoa? Riittääkö hänen aikansa siihen? Ennen kuin Jumala kutsuu hänet luokseen? Arvon herrat puolalaiset, unohtakaa Itämeri ja Danzig. Puhutaan sen sijaan paikoista, jotka ovat täällä lähempänä.»

»Oikein», Piotr Szafraniec sanoi päätään nyökytellen. »Mitä sanoisitte seuduista, jotka ovat tässä ihan lähellä? Heti aidan takana? On totta, että Puolan ja Liettuan unioni on vaarassa, ja jos Jagello ei pysy lujana, se voi merkitä unionin loppua. Ehkäpä siis olisi hyvä hetki pohtia uutta unionia? Mehän olemme kumpikin slaavilaisia kansoja, samasta kannosta kasvaneita.»

»Kuulenko oikein? Ehdotatte unionia? Puolalle ja Böömilille?»

»Mikä teitä siinä niin kummastuttaa? Itse olitte ehdottamassa Böömin kruunua kuningas Jagellolle. Useammankin kerran.»

»Ja hän kieltäytyi joka kerta. Syistä, jotka luonnollisesti ymmärsimme. Mutta böömiläiset eivät hyväksy kuningasta, joka ei vanno Prahan neljän artiklan nimeen eikä takaa meille uskonvapautta.»

Szafraniec ryhdistäytyi.

»Unionin yhdistämät Puolan kuningaskunta ja Liettuan suuriruhtinaskunta ovat yhdessä mahtivaltio, joka ylittää Itämereltä Krimille», hän aloitti ylpeästi. »Se on voima, joka Tannenbergin taistelussa iski tomuksi kopean Saksalaisen ritarikunnan. Se on voima, joka pitää kurissa kaikki villit timurlenkit, muhametit ja muut Belialin pojat. Ja tämä samainen vahva valtioluomus on myös unioni kahden kirkon välillä, latinalaisen ja kreikkalaisen, vaikka niillä onkin opilliset eronsa, kuten suhteessa *filioquehen*, ehtoollisleivän lajiin, sakramentteihin, pappien avioliittoon ja muihin asioihin. Puolan kruunu seisoo uskollisena Rooman uskon takana, mutta Liettualla ja Rutenialla on silti oikeus omaan uskontoonsa, ja niiden kaksi uskoa ovat täysin tasa-arvoiset. Samanveroisia ovat myös kuningaskunnan kaikki alueet, eikä ole eroa ruteenien ja puolalaisen aateliston välillä...»

»Piotr-herra, ketä te oikein yritätte sumuttaa? Minua vaiko itseänne?» Prokop sanoi, nosti päätään ja kiversi viiksiään. »Kenties haluaisitte, että asiat olisivat noin, mutta eivät ne ole. Suuret sanat tasa-arvosta ja suvaitsevaisuudesta kuulostavat kauniilta Krakovan akatemian saleissa, kun tohtorisherrat niitä lausuvat. Mutta ulkopuolelle eivät nämä äänet juuri kantaudu, akatemian seinät vaimentavat ne. Akatemian muureihin päättyy teoria, ja alkaa käytäntö. Puolalainen eli Rooman kirkon käytäntö. Ja keitä ovat ortodoksit Rooman kirkon silmissä? Pakanallinen lahko, joukko skismaatikkoja ja kerettiläisiä, jotka ovat jättäneet oikean lammaslauman, koska ovat häpeällisten virheiden ja rikosten saastuttamia. Teidän Oleśnicki-piispanne kaltaiset ihmiset puhuvat kovaan ääneen Liettuan ja Rutenian liittämisestä kruunun maihin, vaikka sitten väkisin, ja perusteena on ruteenien ja heidän uskonsa alempiarvoisuus. Sellaisestako unionista tässä puhutaan? Sellaisesta, johon otetaan väkisin?»

Missä on takeet siitä, että unionissa Puolan kanssa meitä böömiläisiä, jotka otamme ehtoollisen Kalkista, ei kohdeltaisi

samoin? Että meitä ei yritettäisi käännättää väkisin, kastaa uudelleen ja palauttaa takaisin yhteyteen sorron ja väkivallan keinoin? Missä on takeet siitä, että ette yrittäisi pakottaa böömiläisiä samaan muottiin kuin yritätte pakottaa ruteenit eli epäsovun keinoin, jaottelemalla pahoihin skismaatikoihin ja hyviin uniaatteihin? Uskovaisiin, joille kuuluu kunnioitus, arvostus ja etuoikeudet, ja luopioihin, joita varten on varattu halveksunta, syrjintä, sorto ja vainot? Mitä? Herra alikansleri, vastatkaa!»

»Ei kaikki Puolassakaan ole täydellistä», Spytko vastasi hiljaisen Szafraniecin puolesta. »Siinä olette aivan oikeassa, Prokop-herra. Mekin näemme sen. Ja mekin harkitsemme muutoksia asioihin. Vannon, että harkitsemme.»

»Totta kai te harkitsette», Prokop sanoi viiksiään purren. »Nyt, kun Švitrigaila nostaa taas päätään, ja hänellä ovat tukeaan niin Saksalainen ritarikunta kuin Rutenian ortodoksit. Sen tähden ortodoksisten ruteenien oikeuksia ehkä nyt vähän laajennetaan, jotta he eivät asettuisi Švitrigailan taakse. Heitä sumutetaan suvaitsevaisuushöpinällä niin kauan kuin he ovat tarpeen. Ja sitten heidän kanssaan toimitaan niin kuin Rooma käsksee.»

»*Roma est* kaikkien Jumalaan uskovien kristittyjen *caput et magistra*», sanoi Władysław Oporowski. »Pyhä isä Roomassa on Pietarin sijainen, on se mieleen tai ei. On mahdotonta asettua avoimeen konfliktiin...»

»Ei ole mahdotonta», Prokop keskeytti. »Vallan hyvin on mahdollista. Lopettakaa jo, arvon herrat. Menisin Krakovaan, jos haluaisin kuunnella tuollaista. Siellä te saisitte yrittää käännättää minut, ja piispa Oleśnicki kieltäisi kaupungissa kaikki jumalanpalvelukset ja pelottelisi interdiktillä. Mutta me emme ole Krakovassa, vaan Odraussa. Toisin sanoen minä olen täällä kotikentälläni, ja te taas olette tulleet tuomaan viestiä. Jonka sisältöä en vieläkään tiedä, vaikka olemme haaskanneet aikaa jo vaikka kuinka.»

Huoneeseen lankesi hetkeksi hiljaisuus. Sen katkaisi Piotr Szafraniec yskähdettyään ensin muutaman kerran.

»Emme halua tuhlata aikaanne, arvon Prokop. Emme ole tulleet tänne käännyttämään teitä. Emmekä taivuttelemaan böömiläisiä unioniin Puolan kanssa, vaikka sellainen unioni minusta tuntuukin hyvältä ajatukselta. Ehkä nyt vain on liian aikaista puhua siitä. Puolalla ei näet ole varaa ruveta konfliktiin Rooman kanssa, tai muuten Saksalainen ritarikunta alkaa taas haukkua meitä pakanoiksi. Puolalaisina ja kuningas Ladislaus Jagellon uskollisina alamaisina Puolan etu on meille etusijalla.»

»Menkää asiaan.»

»Suhteiden tiivistäminen böömiläisten slaaviveljien kanssa on Puolan etujen mukaista. Mikä sitä oikein estää, mitä sen tiellä on, mikä on kiila, joka erottaa maamme? Vastaus on: Ylä-Sleesia. Hetmanni Prokop, poistakaamme tuo este. Poistakaamme se ikuisiksi ajoiksi.»

*

»Reinmar hyvä, ymmärrätkö?» Urban Horn hahmotteli olueen kastetulla sormella pöytälevyyn Oderin yläjuoksun kartan. »Vähään-Puolaan yhdistetty Ylä-Sleesia on yhtä kuin Puolan ja Böömin kuningaskunnat yhdessä. Ylä-Sleesia, joka on yhtä aikaa Taborin ja Puolan hallussa, muodollisesti Sigismund Korybutinpojan, Bolko Wołoszekin ja muiden Puolaan päin kallellaan olevien herttuoiden alaisuudessa. Teschen, Pless, Riebzig, Zator, Auschwitz, Gleiwitz, Beuthen, Sewerien, Oppeln, Kreuzburg, Konstadt, Pitschen ja Falkenberg. Lähes kuusikymmentä peninkulmaa yhteistä rajaa Puolan kuningaskunnan kanssa. Hussilaisten tukikohdat vajaan neljänkymmenen peninkulman päässä Saksalaisen ritarikunnan maista, mikä tarkoittaa Taborin taisteluvaunuille kuuden päivän marssia, ja Tabor ja Orvot ovat jo aivan pistoksissa

halusta päästä antamaan köniin saksalaisritareille. Ja kuka olisi alueliitosta vastaan, kuka protestoisi? Luxemburgilainenko? Ylä-Sleesia on jo nyt oikeudellisesti Böömin alainen, ja böömiläiset eivät pidä Luxemburgilaista kuninkaanaan. Paaviko? Jagello antaisi julistuksen, jonka mukaan Korybutinpoika, se rettelöitsijä, on ottanut alueen haltuunsa ilman hänen tietoaan ja suostumustaan, *sine sciencia et voluntate*, ja että Puolan joukot ovat miehittäneet rajaseudun linnakkeet haltuunsa vain luodakseen suojavyöhykkeen harhaopin leviämistä vastaan.»

»Kuka tuohon pötypuheeseen uskoisi? Tuollaiseen liirumlaarumiin?»

»Se on politiikkaa, Reinmar. Poliitiikalla on aina kaksi vaihtoehtoista päämäärää: toinen on sopu ja toinen konflikti. Sopuun päästään, kun toinen osapuoli teeskentelee uskovansa toisen esittämään liirumlaarumiin.»

»Ymmärrän.»

»Nyt on aika lähteä Odrausta. Minä lähden Eulenburgiin ja jatkan sieltä sitten vielä eteenpäin. Schillingin pako mutkisti suunnitelmiani, ja nyt sitten Prokop vielä lähettää minut suorittamaan tehtävää, kauas ja pitkäksi aikaa. Sinulla, Lancelot, on varmaan kiire auttamaan vaikeuksiin joutunutta Guinevereäsi. Vai onko jokin muuttunut?»

»Mikään ei ole muuttunut, minulla on edelleenkin kiire. Mutta lähde sinä yksin. Minun täytyy vielä jäädä tänne.»

*

Satulasepänkujan varrella, kaupunginmuuria vasten, seisoi synkkä kivitalo, jossa sijaitsi kaupungin vankila, kidutuskammio ja pyövelin asunto. Talon hyytävä aura oli levittäytynyt lähikatujen ylle niin, että kaikki kynnelle kykenevät välttelivät kulmia, ja kauppiat ja käsityöläiset olivat kaikonneet pois. Jäljellä oli enää panimo, jota mikään sijainti ei haitannut niin

kauan kuin olut oli hyvää. Ja olipa jäljellä – ihme ja kumma – myös eräs kellarikapakka, jonne laskeuduttiin jyrkkiä portaita pitkin. Omistaja ei ollut vältellyt ikäviä mielle yhtymiä, vaan oli antanut juottolansa nimeksi Pyövelinkellari.

Portaat veivät syvälle maan sisään, holvikattoiseen kellariin. Siellä oltiin istumassa iltaa vain yhdessä huoneessa, perimmäisessä. Reynevan käveli lähemmäs pöydän ääressä istuvia miehiä. Kesti tovin ennen kuin hänet huomattiin. Ja tervehdittiin rikkumattomalla hiljaisuudella.

»Hän on Reynevan», sanoi lopulta Adam Wejdnar, vaakunaltaan Rawicz. »Prahalainen lääkäri. Omassa persoonassaan! Tule lähemmäs vaan, tervetuloa. Taidat tunteakin kaikki, eikös niin?»

Reynevan tunsi lähestulkoon kaikki. Jan Kuropatwan Łańcuchowosta, vaakunaltaan Szreniawa, ja Jakub Nadobnyn Rogówista, vaakunaltaan Działosza – kummankin kanssa hän oli taannoin jakanut vankeuden. Miehet tervehtivät toisiaan kättä kohottamalla. Samoin teki Prah-an-ajoilta tuttu Jerzy Skirmunt, vaakunaltaan Odrowąż. Skirmuntin vieressä istuva Błażej Jakubowski tunsi hänkin Reynevanin, mutta ei jostain syystä halunnut paljastaa sitä. Muut miehet eivät olleet tuttuja – he keskittyivät syömään hirssipuuroa kipoistaan eivätkä olleet näkevinään mitään muuta.

Sen sijaan koko *comitivan* päällikkö oli hänelle tuttu viimevuotiselta sotaretkeltä Sleesiaan: Fedir Ostrohilainen, harmaatukkainen mies, jolla oli punehtuneet ja rokonarpiset kasvot; hän oli ruteeniruhtinas, Lutskin maaherran poika ja rosvopäällikkö, joka taisteli hussilaisten joukoissa. Fedir ei irrottanut Reynevanista pikimustien silmiensä katsetta, jonka läpituokevuutta ei peittänyt edes huoneessa vallitseva hämärä eikä ilmassa leijuva savu.

»Nuo kaksi puurokippojen ääressä ovat Jan Tłuczynost, vaakunaltaan Bończa, Danylo Drozd, joka taas on Putnon pajareita», Wejdnar jatkoi. »Ole hyvä, Reynevan, paina puuta.»

»Minä seison», Reynevan sanoi; hän oli päättänyt pitäytyä virallisen oloiseen puheenparteen. »Minulla ei ole paljon aikaa. Prinssi Sigismund Korybutinpoika, jonka palveluksessa herrat ovat, pyysi minua ottamaan yhteyttä. Tietäkääten, että olen tehnyt prinssille eräitä palveluksia, ja niiden johdosta hän on luvannut minulle *auxiliumia* tiettyjen, tielleni sattuneiden *impedimentumien* voittamisessa. Olenko ymmärtänyt oikein, että herrat voisivat olla minulle tämä kyseinen *auxilium*? Teidätkö olisi määrääntä minua?»

Huoneeseen laskeutui pitkä ja jokseenkin lannistava hiljaisuus.

»No johan nytteen», Fedir Ostrohilainen sanoi lopulta. »Siinä on meillä sakemanni mokoma, oikea papupata! Rutto vieköön hänen äitimuorinsa. Kuulepas, sinä... No, unohdin kaverin nimen.»

»Reynevan», Kuropatwa sanoi.

»Kuulepas sinä Reynevan, piru periköön ne sinun ksiliumisi tai mitä perhanan auksiloita ne nyt olivatkaan, ja anna niiden pederastien ja muiden sodomiittihommien olla, meikäläiset on ihan normaaleita miehiä. Me ei perusteta niistä fransmannien muodeista. Jos et halua istua niin seiso sitten, ihan sama minulle, istutko vai seisotko. Sano, mitä sinun on käsketty sanoa.»

»Siis mitä?»

»*Herrgott!* Se Korybutinpoika kertoi, että sinä se tiedät, milloin ja mitä kautta rahat tulevat tänne Odrauhun, ne isot rahat. Puolasta tai Sleesiasta. Niin se prinssi sanoi, että sinä kerrot meille, mitä kautta rahat tuodaan tänne.»

»Prinssi Sigismund ei ole kertonut minulle halaistua sanaa mistään rahoista», Reynevan sanoi hitaasti. »Ja jos vaikka olisikin jotakin sanonut, en kyllä kertoisi sitä teille. Minusta tuntuu, että tässä on nyt tapahtunut jokin väärinkäsitys. Toistan: prinssi lupasi, että te teette minulle palveluksen...»

»Palveluksen?» Fedir keskeytti. »Ai että me palvelisimme sinua? Piru vie! Minä olen kuule ruhtinas, Ostrohin herra! Pthy! *Baszom az anyát!* Se Korybutinpoika kun ei meikäläistä komenna! Siinä kanssa suurikin herra, mokoma Korybut, Böömin leikkivaltias!»

»Ymmärrän», Reynevan sanoi, nosti päänsä pystyyn ja katsoi Fedir Ostrohilaista haastavasti. »Se oli suoraan sanottu. Jääkää siis hyvästi.»

»Odota», Jan Kuropatwa sanoi ja nousi seisomaan pöydän takana. »Odota, Reynevan, mistä moinen hoppu? Jutellessaan. Sanoit, että tarvitset apua. Me kyllä voimme auttaa sinua, jos sinä autat meitä eräässä meidän hankkeessamme...»

»Missä hankkeessa? Jossakin ryöstössä vai?»

»Ollaan sitä niin kunniallisia», Nadobny tokaisi. »Nakkelet niskoja vai, häh? Sanopa, mitä olet tähän mennessä kostunut kaikesta tästä sotimisesta ja vallankumoustouhusta? Haavoja, patteja, anateeman ja *infamian*, ihan niin kuin mekin. Eikö olisi lääkärinplantunkin aika miettiä omaa etuaan, omaa terveyttään ja onneaan?»

»Mikä estää meitä, estää myös sinua», Kuropatwa totesi painokkaasti. »Jos autat meitä hankkeessamme, pääset jaolle ja saat taskusi täyteen. Eikös näin, Ostrohin herra?»

»Jääkää hyvästi», Reynevan sanoi jäämättä odottamaan ruhtinaan vahvistusta. »Jumala olkoon kansanne.»

»Mihinkäs sitä nyt mennään?» Fedir Ostrohilainen kysyi hyytävästi. »Mitä oikein aiot? Mennä kantelemaan Prokopille, niinkö? Ehei, veliseni, siitä ei tule mitään. Kuropatwa, ota se kiinni!»

Reynevan väisti ja tönäisi Kuropatwaa niin että tämä kaatui Nadobny'n päälle. Wejdnar pomppasi pystyyn penkiltään, ja Reynevan potkaisi häntä Scharleyn oppien mukaisesti polveen niin, että hän kaatui, ja kumautti sitten nenään. Jan Thuczymost, vaakunaltaan Bończa, hyökkäsi Reynevania kohti ja tarttui häneen, ja siinä samassa hänen avukseen riensi

Putnon pajari Danylo niin että astiat kierivät alas pöydältä ja särkyivät. Fedir Ostrohilainen, Skirmunt ja Jakubowski eivät hievahtaneetkaan.

Pajarin kädessä välähti veitsi, ja Reynevan riuhtaisi itsensä Tłuczmostin otteesta ja alkoi hamuta omaa tikariaan, mutta Wejdnar tarrautui hänen polviinsa ja Kuropatwa tarttui vasempaan käsivarteen. Danylo-pajari iski veitsellään. Ja Reynevanin mieleen tuli Bruno Schilling, Kuolemanruodut taakseen jättänyt luopio.

Hän kiersi ylävartaloaan sivulle ja tuntiessaan aseistautuneen käden kyynärpään rintaansa vasten kääntyi ympäri ja tuuppasi kaikin voimin olkapäällään. Ja ihme kyllä hän onnistui aikeessaan, vaikkei aivan loppuun asti. Veitsi ei uponnut kurkkuun, mutta terä viilsi posken auki. Pajari ulvahti kuin eläin, ja veri roiskui hänen itsensä ja muiden päälle. Fedir Ostrohilainen mylvähti.

Myös miekan kädensijasta saanut Tłuczmost mylvähti ja kaatui sitten lattialle, ja viillon kämmeneensä saanut Nadobny karjahti. Kuropatwa sai ensin nyrkistä ja sitten potkun ja rojahti pöydälle saviastioiden sirpaleiden ja olutlammikoiden keskelle.

»Jalat alle, Reynevan!» huusi Urban Horn heilutellen miekkaansa ja kaataen potkullaan ylös pyrkivän Wejdnarin. »Jalat alle! Portaisiin! Seuraa minua!»

Reynevania ei tarvinnut käskeä kahta kertaa. Heidän perästään kantautui putnolaispajarin ulvontaa ja ruhtinas Fedir Ostrohilaisen raivoisaa karjahtelua.

»*Baszom as anyát! Baszom a világot!* Nussi äitiäsi, senkin umpihuora!»

*

»Voihan perkele», Urban Horn sanoi ja painoi selkensä kyyryyn satulassa. »Vuodan verta. Tikit aukesivat tuossa mittelössä.»

»Niin aukesivat minultakin», Reynevan totesi, tunnusteli reittään ja vilkaisi taakseen. »Minä paikkaan meidät, minulla on välineet mukana. Mennään kuitenkin ensin vähän kauemmas.»

»Mennään», Horn myöntyi. »Mennään niin kauas kuin mahdollista. Jää hyvästi, Odraun kaupunki. Mitäs nyt tehdään, toveri? Lähdetkö kanssani Eulenburgiin?»

»Ei, en lähde. Menen takaisin Sleesiaan. Joko ehdit unohtaa? Guinevere on hädässä.»

»Mene ja pelasta Guineveresi, Lancelot. Ja paha sieppaaja Meleagant saakoon nenilleen. Hypätään satulaan.»

»Tehdään niin.»

Miehet nostivat laukan.

» Kiristys ja lahjonta ovat kelpo menetelmiä. »

KIRKONKIROUKSEEN tuomittu Reynevan saa salaperäisen, rosmariinilta tuoksuvan naisen kautta vihiä siitä, minne inkvisitio on vanginnut hänen rakastetunsa Jutta de Apoldan. Piispa Konradin käskyläinen Birkhart Grelenort ja hänen Mustat ratsumiehensä ovat kuitenkin askeleen edellä nuorta lääkäriämme ja hänen ystäviään...

Kuinka käy lopulta Reynevanin, Jutan, Scharleyn ja Mesi-Simsonin, kun hussilaisten ja katolisen kirkon raju yhteenotto huipentuu?

Lux perpetua on Hussilaistrilogian kolmas kirja. Puolan, Tšekin ja Saksan myrskyisälle 1400-luvulle sijoittuva teos ilmestyy kahdessa osassa, joista tämä on jälkimmäinen ja päättää koko sarjan.

» Kuka tuohon pötypuheeseen uskoisi? Tuollaiseen liirumlaarumiin? »

